

پوهنتون سلام
پوهنځی شریعات و قانون
پروگرام ماستری فقه و قانون

امارات اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
معینیت امور علمی

تعلیق مجازات از دیدگاه شریعت و قانون

(پایان نامه ماستری)

محصل: نادیه سادات

استاد رهنما: دکتور محمد یونس ابراهیمی

سال ۱۴۰۲ هـ.ش. ۱۴۴۴ هـ.ق

÷

مارت اسلامی افغانستان

وزارت تحصيلات عالی

معینیت امور علمی

پوهنتون سلام

پوهنځی شریعات و قانون

پروگرام ماستری فقه و قانون

تعليق مجازات از دیدگاه شریعت و قانون (پایان نامه ماستری)

محصل: نادیه سادات

استاد رهنما: دکتور محمد یونس ابراهیمی

سال 1402 هـ ش. 1444 هـ ق

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

دیارتمنت فقه و قانون

بورد ماستری

تصدیق نامه

محترمه نادیه بنت میر عنایت الله ID: SH-MSF-S1400-871 نمبر SH-MSF-S1400-871 محصل دور نهم فقه و قانون
که رساله ماستری خویش را زیر عنوان: تعلیق مجازات از دیدگاه شریعت و قانون
به روز ۱۳۰۲/۰۵/۱۰ تاریخ ۱۳۰۲/۰۵/۱۰ ش موفقانه دفاع نمود، و به اساس
بررسی هیات تحکیم مستحق ۹۱ (نمره به عدد) نود و یک (نمره به حروف) گردید، موفقیت
شان را از الله متعال خواهانیم.

اعضای هیات تحکیم :

ردیف	نام استاد	عضویت	امضاء
۱	دکتور مصباح الله عبدالباقی	عضو هیات	
۲	دکتور نجیب الله صالح	عضو هیات	
۳	دکتور محمد یونس ابراهیمی	استاد رهنما و رئیس جلسه	

خلاصه بحث

شناسایی جرایم، تطبیق مجازات غرض حاکمیت قانون و دفاع از حقوق مشروع مردم، تامین عدالت در جامعه از اهمیت زیادی برخوردار بوده و در برخی موارد مجازات تعلیق می‌گردد. سوال اصلی تحقیق این است که تعلیق مجازات از دیدگاه شریعت و قوانین چیست. فرضیه تحقیق بیان میدارد که تعلیق مجازات در قوانین صراحت داشته و در شریعت اسلام نیز مواردی وجود دارد که قابل بررسی می‌باشد. یافته‌های تحقیق نشان میدهد مجازات در معنی عام پاداش نیکی یا بدی را دادن و در معنی خاص سزای بدی را دادن می‌باشد. تعلیق اجرا نکردن مجازات مجرم تا زمانی که جرم دیگری از وی سرزنند یا به حالت انتظار قرار دادن مجرم، یا یک چانس دیگر به مجرم غرض تبدیل ساختن مدت حبس اش از زندان به محل بیرون زندان یا بصورت آزاد. از دیدگاه شریعت اسلامی مجازات به حدود، قصاص، تعزیر تقسیم بندی شده است، مجازاتی حد، قصاص، قابل کم و زیاد شدن را نداشته صرف در برخی موارد بخاطر موانع شخصی، زمانی، مکانی و غیره به تأخیر می‌افتد که مجازات در جای خودش است صرف اجرای آن کمی به تعویق می‌افتد. در کد جزای افغانستان موضوع تعلیق مجازات صراحت یافته و مقنن طی ماده‌های متعددی به آن پرداخته است. بصورت عموم تعلیق مجازات برای مجرمینی که در ارتکاب جرم شان عمد یا قصد وجود نداشته باشد به صورت سهو یا غفلت مرتکب جرایم خفیف شوند. قاضی با در نظر داشت اهلیت مجرم جزای حبس تنفیذی را که اضافه از پنج سال نباشد به حبس تعلیقی حکم می‌نماید. مجرم می‌تواند همین مدت را در خارج از زندان سپری نماید. در طی همین مدت اگر مرتکب جرمی دیگری گردد، همین مدت تعلیقی نیز برای او به تنفیذی جمع جرمی که مرتکب شده بالای آن قابل محاسبه می‌باشد. شکل‌گیری نهاد تعلیق تنفیذ حکم در پروسه جزایی در راستای کاهش تراکم قضایای جزایی یا کاهش جمعیت زندان‌ها، جلوگیری از برجسبزی، اصلاح مجرمان، فردی کردن مجازات‌ها و غیره می‌باشد. اولین و مهم‌ترین اثر تعلیق تنفیذ حکم، با در نظر داشت کد جزا، در صورتی که متهم تحت توقیف باشد، رهایی وی از توقیف است. اثر دیگری که این نهاد در پی دارد، در صورتی که محکوم در مدت تعلیق، مرتکب جرم دیگری نگردد آثار محکومیت جزایی وی ساقط می‌گردد. اگر محکوم در این مدت، مرتکب جرم دومی گردد مجازات تعلیق شده وی لغو و مجازات بالای وی تنفیذ می‌گردد.

واژه های کلیدی: تعلیق مجازات، شریعت، قوانین، تفاوت، اهداف، کدجزا.

فهرست مطالب

عناوین صفحات

.....	مقدمه
.....
1.....	1- طرح موضوع
.....
.....
2.....	2- اهمیت موضوع
.....
.....
3.....	3- سبب اختیار موضوع
.....
.....
3.....	3- پیشینه تحقیق
.....
.....
3.....	3- سوالات تحقیق
.....
.....
4.....	4- اهداف تحقیق
.....
.....
4.....	4- روش تحقیق
.....
.....
4.....	4.....

8- مشکلات تحقیق

.....
.....
4.....

9- سازماندهی تحقیق

.....
.....
4.....

فصل اول
کلیات تحقیق

مبحث اول: مفهوم مجازات

.....
7.....
مطلب اول: تعریف لغوی مجازات

7.....
مطلب دوم: معنای اصطلاحی مجازات از دیدگاه شریعت

9.....
مطلب سوم: تعریف مجازات از دیدگاه حقوق

10.....
مطلب چهارم: مقایسه تعریف اصطلاحی از دیدگاه شریعت و قانون
12.....

مطلب پنجم: فلسفه مجازات

16.....
مبحث دوم: مفهوم تعلیق

25.....
مطلب اول: تعریف لغوی تعلیق

مطلب دوم: تعریف اصطلاحی تعلیق

25.....

مطلب سوم: پیشینه تاریخی تعلیق مجازات

.....

27.....

مبحث سوم: مجازات از دیدگاه فقه و

قانون.....

29.....

د

مطلب اول: عقوبت های تعزیری

.....

29.....

مطلب دوم: مجازات از نظر قانون

.....

۳۵.....

فصل دوم

چگونگی تعلیق از نظر فقه

مبحث اول: مختصری در مورد مجازات شرعی

.....

38.....

مطلب اول: مجازات حدود

.....

38.....

مطلب دوم: قصاص

.....

.....

93 ...

مطلب سوم: دیات

.....

.....

41.....

مطلب چهارم: مجازات تعزیری

42.....
مبحث دوم: چگونگی تعلیق در جزاهای شرعی

47.....
مطلب اول: عدم تغییر در جزاهای حدود

47.....
مطلب دوم: در جزاهای قصاص

47.....
مبحث سوم: تأجیل و تأخیر در مجازات شرعی

49.....
مطلب اول: تأجیل و تأخیر در تطبیق حدود

49.....
مطلب دوم: تأجیل و تأخیر در قصاص

58.....
مطلب سوم: تأجیل و تأخیر یا الغای در دیت

60.....
مطلب چهارم: الغای مجازات از دیدگاه شریعت

62.....

فصل سوم

تعلیق مجازات و رهایی مشروط از دیدگاه قانون

.....
مبحث اول: تعلیق مجازات

71.....

مطلب اول: پیشینه تعلیق مجازات	71.....
مطلب دوم: تعلیق مجازات در کود جزا	72.....
مطلب سوم: ماهیت حقوقی تعلیق	73.....
مطلب چهارم: اهداف تعلیق مجازات	75.....
مطلب پنجم: تعلیق تنفیذ حکم	78.....
مطلب ششم: انواع تعلیق مجازات	80.....
مطلب هفتم: شرایط تعلیق مجازات	90.....
جزء اول- تعلیق جزا در جرایم اهمالی	92.....
جزء دوم- تعلیق در سایر جرایم	93.....
مطلب هشتم: تعلیق تنفیذ حکم جزای نقدی	94.....
مبحث سوم: حالات الغایی تعلیق مجازات در کود جزا	96.....

مطلب اول: لغو حکم تعلیق.....

.....

97.....

مطلب دوم: محکمه ذیصلاح الغایى تعلیق جزا.....

.....

99.....

مطلب سوم: ختم مدت تعلیق

.....

100.....

نتیجه گیری

.....

.....

106.....

پیشنهادات

.....

.....

108.....

مآخذ

.....

.....

109.....

نتیجه گیری

در اخیر تحقیق حاضر می توان نتیجه گیری نمود که:

- تعلیق در لغت بمعنای انجام نشدن کاری یا بلا تکلیف ماندن امری بدون مشخص بودن زمان قطعی انجام یافتن آن. آویزان بودن، آویختگی، از کار برکنار کردن کارمند متهم به خطاکاری تا زمان صدور رای دادگاه در باره اتهام وی. تعلیق در اصطلاح عبارت است از اجرا نکردن مجازات مجرم تا زمانی که جرم دیگری از وی سر نزند، یا به حالت انتظار قرار دادن مجرم، یا یک چانس دیگر به مجرم غرض تبدیل ساختن مدت حبس اش از زندان به محل بیرون زندان یا بصورت آزاد.

- از دیدگاه شریعت اسلامی مجازات به حدود، قصاص، دیه، تعزیر و مجازات بازدارنده براساس متون فقهی تقسیم بندی شده است، بنابراین نمی توان مشخص کرد که مجازاتی جنایی و جنحه ای و خلاف در کدام یک از انواع مجازات مزبور قرار دارند. ضمناً مجازاتی حد، قصاص، و دیه چون مجازاتی شرعی محسوب می شوند قابل تعلیق نیستند (نه تعقیب متهم به ارتکاب جرم موجب حد، قصاص و دیت و نه اجرای مجازاتی مزبور هیچکدام قابل تغلیق نیستند

- در برخی موارد با وجود این که حکم قطعی و لازم الاجرا است، اما مجازات بخاطر موانع شخصی، زمانی، مکانی و غیره به تأخیر می افتد. برای مثال زن حامله که محکوم به قصاص است نباید قبل از وضع حمل، قصاص شود و پس از وضع حمل چنانچه قصاص باعث هلاکت طفل باشد باید به تأخیر انداخته افتد تا خطر مرگ از طفل بر طرف گردد. این مواردی است که تعویق مجازات را بیان می دارد نه تعلیق مجازات را زیرا مجازات در جای خودش است صرف اجرای آن کمی به تعویق می افتد.

- در کد جزای افغانستان موضوع تعلیق مجازات صراحت یافته و مقنن طی ماده های متعددی آنرا شناسایی نموده است. عموماً تعلیق مجازات برای مجرمینی که در ارتکاب جرم شان عمد یا قصد وجود نداشته باشد بصورت سهو یا غفلت مرتکب جرایم خفیف شوند. قاضی با در نظر داشت اهلیت مجرم جزای حبس تنفیذی را که اضافه از پنج سال نباشد به حبس تعلیقی حکم می نماید. مجرم می تواند همین مدت را در خارج از زندان سپری نماید. در طی همین مدت اگر مرتکب جرمی دیگری گردد همین مدت تعلیقی نیز برای او به تنفیذی جمع جرمی که مرتکب شده بالای آن قابل محاسبه می باشد.

شکل‌گیری نهاد تعلیق تنفیذ حکم در پروسه‌ی جزایی در راستای کاهش تراکم قضایای جزایی یا کاهش جمعیت زندان‌ها، جلوگیری از برجسبزی، اصلاح مجرمان، فردی‌کردن مجازات‌ها و غیره می‌باشد. تعلیق تنفیذ حکم در کد جزا تعریف گردیده است که مقبولیت کد را جزا را نشان می‌دهد. کد جزا برخلاف قوانین جزایی قبلی، هم نوع ساده و هم نوع مشروط تعلیق تنفیذ حکم را پیش‌بینی نموده است. برای این‌که مرتکب از تعلیق تنفیذ حکم مستفید شود، کد جزا یکسلسله شروط چون طبیعت مجازات، گذشته و آینده‌ی محکوم و جرم ارتكابی توسط مرتکب را در نظر گرفته است که محاکم حین صدور حکم تعلیق تنفیذ حکم، مکلف به رعایت این شروط می‌باشند. مدتی که مجازات محکوم تعلیق می‌گردد، در کد جزا تا پنج سال می‌باشد که در قانون جزا و قانون اجراءات جزایی این مدت را تا سه سال - به نفع متهم در نظر گرفته بود.

اولین و مهم‌ترین اثر تعلیق تنفیذ حکم، با در نظر داشت کد جزا، در صورتی که متهم تحت توقیف باشد، رهایی فوری وی از توقیف است؛ مگر این‌که به حکم صادره‌ی محکمه، اعتراض توسط خ‌ارنوالی صورت نگرفته باشد. اثر دیگری که این نهاد در پی دارد، در صورتی که محکوم در مدت تعلیق، مرتکب جرم دیگری نگردد و هم‌چنان دستورات صادره‌ی محکمه را رعایت نموده باشد، آثار محکومیت جزایی وی ساقط می‌گردد. اگر محکوم در این مدت، مرتکب جرم دومی گردیده و دستورات محکمه را نقض نماید، مجازات تعلیق‌شده‌ی وی لغو و مجازات بالای وی تنفیذ می‌گردد.

پیشنهادات

- در اخیر این تحقیق پیشنهادات ذیل ارائه می گردد:
- ۱- انجام تحقیقات گسترده در مورد جزا های جایگزین حبس.
 - ۲- انجام تحقیقات گسترده در مورد معایب و مزایای حبس.
 - ۳- انجام تحقیقات گسترده در مورد جنبه های تربیتی مجازات بالای مجرمین. هر نوع مجازاتی که بتواند در تربیه مجرمین تاثیر مثبت بجا گذارد، زیاد تر مورد مطالعه و اجرا قرار گیرد.
 - ۴- انجام تحقیقات علمی در خصوص شناسایی مجازاتی که با شریعت در مطابقت قرار ندارند.
 - ۵- انجام تحقیقات در مورد تصویب قانون مجازات اسلامی برای افغانستان که به شکل مدون توسط علمای حقوق جزای اسلامی با در نظر داشت منابع معتبر تکمیل و ترتیب گردد.
 - ۶- انجام تحقیقات در مورد تمام قوانین جزایی گذشته و ترتیب و تصویب یک قانون جزای جدید و ملغی قرار دادن تمام قوانین جزای گذشته.
 - ۷- انجام تحقیقات گسترده علمی در از بین بردن عوامل ارتکاب جرم در کشور عزیز مان بخصوص پس از تحولات اخیر.
 - ۸- انجام تحقیقات و دریافت راه های عملی برای از بین بردن بیکاری که در ارتکاب جرایم نقش برجسته ای دارد.
 - ۹- انجام تحقیقات علمی در مورد مبارزه جدی علیه تولید و قاچاق مواد مخدر که در ارتکاب جرایم نقش دارد.
 - ۱۰- بلند بردن سطح گاهی منسوبین مربوط به ارگان های کشفی و قضایی کشور در کورس های کوتاه مدت و درازمدت بمنظور ایجاد محاکم عادلانه تا باشد هیچ فردی بیگناهی مجازات نشود و هیچ گنهکاری بدور از مجازات نماند.
 - ۱۱- پیشنهاد برای محققین بعدی که در مورد تفاوت های ها و شباهت های مجازات شرعی و قانونی تحقیقات را سازماندهی نمایند.

مآخذ

قرآنکریم

الف) کتب

1. ابن الھام، کمال الدین محمد بن واحد، فتح القدير، مصر: مطبعة الكبرى، 1315 قمری.
2. ابن عابدين، محمد امين بن عمر، ردالمحتار على الدرالمختار، القاهرة: مطبعة الحلی، ب ت
3. استفانی، گاستون، حقوق جزای عمومی، ترجمه حسن دادبان-تهران: انتشارات پایه، 1391
4. البخاری، محمد بن اسماعیل، صحیح البخاری، مترجم قادر ترشابی- کراچی، اسلامیہ، 1377.
5. الحنبلی، عبدالرحمن بن محمد بن قاسم العاصمی البخدی الحنبلی، مجموع فتاوی شیخ الاسلام
6. الرازی، احمد بن فارس بن زکریا، معجم اللغته، بیروت: دارالفکر، 1399.
7. الزرقاء، مصطفی احمد، المدخل فقھی العام، دمشق: دارالقلم، 2004.
8. الفیروز آبادی، مجد الدین محمد بن یعقوب، قاموس محیط، بیروت: الرسالة، 1407،
9. القشیری، مسلم بن حجاج، صحیح المسلم، کراچی: قدیمی کتابخانه، 1956
10. احمد بن تیمیہ، فتاوی ابن تیمیہ، بیروت: آل سعود، 1398 قمری.
11. الزحیلی، وهبه بن مصطفى، الفقه الاسلامیہ و ادلتہ، دمشق، دارالفکر، بی تا
12. الموسوعه الفقھی، کویت: وزارت حج و شئون اوقاف، 2010.
13. انوری، حسن، فرهنگ بزرگ سخن، تهران: انتشارات سخن، 1385.
14. بهنسی، احمد فتحی، القصاص فی فقه الاسلامی، مصر: دارالشروق، 1409 قمری.
15. جعفری لنگرودی، جعفر، ترمینولوژی حقوق، تهران: 1363
16. حوی سعید، اسلام دین فطرت است، ترجمه مومن حکیمی- پشاور: مرکز نشراتی پیام، 1383 .
17. خزانی، منوچهر، بحثی پیرامون توقیف احتیاطی یا قرار بازداشت، مجله کانون وکلا، شماره (31) 1391.
18. خلیل، رشاد حسن، المدخل الفقه الاسلامی، قاهره: التراس،

19. دانش، تاج زمان، مجرم کیست، جرم شناسی چیست، کابل: احمد، 1388.
20. دانش، حفیظ الله، جزا شناسی، کابل: نوی مستقبل، 1395.
21. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه فارسی دهخدا، تهران: دانشگاه تهران، 1346.
22. رسولی، محمد اشرف، دوره کامل حقوق جزای عمومی، کابل: احمد، 1391.
23. رضایی، محمد عارف، حقوق جزای عمومی، کابل: دانشگاه ابن سینا، 1393.
24. ریگی، محمد بندر، المنجد الطلاب، فرهنگ عربی به فارسی، تهران: دانشگاه تهران: 1355.
25. زراعت، عباس، شرح مبسوط قانون مجازات اسلامی، تهران: انتشارات جاودانه، 1394.
26. ستانکزی، نصرالله، قاموس اصطلاحات حقوقی، نویسنده گان نصرالله ستانکزی و جمعی از استادان پوهنتون کابل، کابل: پوهنتون کابل، 1387.
27. سعیدیان، عبدالحسین، دایره المعارف بزرگ نو، تهران: انتشارات راه و زندگی، 1385.
28. سهرابی، امیر حسن، تعلیق اجرای مجازات، تهران: دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات کرج، برگرفته از پایگاه تخصصی نشر مقالات حقوقی،
29. شامبیانی، هوشنگ، حقوق جزای عمومی، تهران، انتشارات ژوبین، 1384.
30. صانعی، پرویز، حقوق جزای عمومی، تهران: گنج دانش، 1371.
31. الصلابی، علی محمد، عمر بن خطاب، دمشق: دار ابن کثیر، 1430 قمری.
32. عامر، عبدالعزیز، التعزیر فی شریعه الاسلامیه، اردن: المطبعه دارالثقافه، 1377.
33. عثمانی، شبیر احمد، تفسیر کابلی، ترجمه زیر نظر علمای جید کشور- کابل: مطبعه دولتی، 134.
34. علامه، غلام حیدر، حقوق جزای عمومی، کابل: دانشگاه ابن سینا، 1399.

35. علم ستانکزی، محمد ناصر، اصول محاکمات جزایی در افغانستان، کابل: احمد، 1391
36. عمید، فرهنگ فارسی عمید، تهران: امیر کبیر، 1386، ص812.
37. عوده، عبدالقادر عوده، التشریح جنایی الاسلامی، ترجمه حسن فرهودی- تهران: نشر یاد آوران، 1389،
38. عوده، عبدالقادر، جرم و ارکان آن، ترجمه حسم فرهودی-تهران: ایثار، 1383.
39. فراهیدی، خلیل بن احمد، کتاب العین، مصر: دارالکتب اسلامیة، 1410 ق
40. فکرت بخشی، بشیر، اصل قانونیت جرایم و جزاها در شریعت و قانون، کابل: پوهنتون کابل، 1399.
41. قاضی زاده، محمد انور، مجازات از دیدگاه شریعت و قوانین، کابل: مرکز تحقیقات اسلامی، 1370.
42. قرضاوی، یوسف، غیر مسلمانان در جامعه اسلامی، مترجم مجروم داود دشتی تهران: نشر احسان، 1383.
43. قیم، عبدالنبی، فرهنگ معاصر عربی به فارسی، تهران: انتشارات معاصر، 1381.
44. گلدوزیان، ایرج، بایسته‌های حقوق جزای عمومی، تهران: نشر میزان، 1388.
45. لنگرودی، محمدجعفر، ترمینولوژی حقوق، تهران: چاپخانه خواجه، 1363
46. محمد آشوری، جایگزین‌های زندان یا مجازاتی، تهران، نشر گرایش، 1382.
47. محمد معین، فرهنگ فارسی، تهران: انتشارات امیرکبیر، 1385
48. محمودی، عباسعلی، حقوق جزایی اسلام، تهران: مجمع علمی و فرهنگی، 1388
49. مصری، سید سابق، فقه السنه، ترجمه محمود ابراهیمی-تهران: اسلامیة، 1387
50. نذیر، دادمحمد، حقوق جزای عمومی اسلام، کابل: مستقبل، 1391.
51. وزارت عدلیه، قانون اجرات جزایی، کابل: جریده رسمی، شماره (1132) 1393.
52. وزارت عدلیه افغانستان، قانون مدنی، کابل: جیده رسمی 1355

53. وزارت عدلیه، کد جزای افغانستان، کابل: جریده رسمی،
شماره (1260) 1396

54. وزارت عدلیه، قانون جزای افغانستان، کابل: جریده رسمی
شماره (347) 1355

بخاطر دسترسی به متن کامل این تحقیق مراجعه شود به:

پوهنتون سلام، کتابخانه مرکزی چهار راهی گل سرخ، سرک کلوله پشته

و یا هم به ایمیل آدرس ذیل تماس گرفته شود:

salamresearchcentre@salam.edu.af